

SOSYAL MEDYA AHLAKI

Kıymetli Kardeşlerim!

Bugün ki konumuz, günümüz konuları içerisinde hem hassasiyeti itibariyle çok önemli ve hem de bir o kadar da ciddiye kesbeden bir konudur denilse yeridir...

Sosyal Medya ve bu alandaki ahlak konusu...

Sosyal Medya: Kullanıcısının kendi ürettiği içeriği Facebook ve Twitter gibi... bir çok ismi meşhur olan platformlarda yayınladığı ve paylaştığı online bir ağıdır...

Günümüzde kitle iletişim araçlarının rolü oldukça fazladır.

Küreselleşmenin en önemli unsurlarından biri olan iletişim ve bilişim teknolojisi son yıllarda hızlı gelişmeler kaydetmiştir. Ancak iletişim ve bilgi teknolojisinin ilerlemesi beraberinde çeşitli sıkıntıları ortaya çıkarmıştır. İnternet ve bilişim teknolojisi, bilgiye daha hızlı erişim konusunda katkı sağlamasına rağmen, bilginin doğruluğuna her zaman hizmet etmemektedir.

Çeşitli sosyal ağlarda insanlar, temel hak ve hürriyetlerden olan özel hayatın gizliliği ilkesini ihlâl etmektedirler.

Sosyal medya araçları ne acıdır ki, insanlar tarafından bilinçli kullanılmamaktadır.

İnternet ve bilişim doğru şekilde kullanılmadığı takdirde, zaman yönetimi de sağlanamamaktadır. Yine bu sebeple birincil vazifeler ihlal edilmekte aile gibi bir çok temel değerlere ve temel kurumlara gösterilmesi gereken ilgi ve alaka sanal ortama harcanmaktadır.

Bütün bunlar başta aile olmak üzere toplumun her kesimine zarar vermektedir ki; Böylece fertleri bozulan toplumun diğer bir çok kurumunda zedelenme olduğu gibi, aile kurumu da zedelenmekte ve toplumda sorunlar baş göstermektedir.

Muhterem Müslümanlar!

Yüce dinimiz İslam'ın ana gayesi, yeryüzünün en şerefli varlığı olarak yaratılan insanın can, mal, akıl, ırz ve inancını korumaktır.

İslam, bu beş temel değeri dokunulmaz kabul eder. Hangi sebeple olursa olsun bu değerlerin zarar görmesine rıza göstermez.

Hayatın bütünü için geçerli olan bu durum teknolojiyi kullanırken de, internet ve sanal âlemde gezinirken de aynıdır.

Aziz Müminler!

Teknolojiyi dinin güzel saydığı, ahlakın onayladığı ve akl-ı selimin doğru bulduğu şekilde kullanmak mümince bir duruşun gereğidir.

Bu alanı amaçsız, verimsiz ve kontrolsüz bir mecra olarak görmek ise İslam'ın korunmasını emrettiği beş temel değeri ihlal etme anlamı taşır.

Zira teknolojinin bilinçsiz kullanımı, kişinin sağlığını tehdit ederek canına, maddi kayba uğramasına neden olarak malına zarar vermektedir. Gayr-i ahlâkî yönelimlerle iffetini, aşırı ve sapkın ideolojilerle inancını zedelemektedir. Düşünme ve idrak etme kabiliyetini bozmakta, akli melekelerini zayıflatmaktadır.

Kıymetli Müslümanlar!

Allah'ın verdiği aklı ve hammaddeyi kullanarak teknoloji üreten insan, bunu iyilik yolunda kullanmakla sorumludur. Eğer teknolojiyi kullanarak helal kazancın yerine kumara, tasarrufun yerine israfa, iffetin yerine ahlaksızlığa, merhametin yerine şiddete yöneliyorsa, büyük bir yanlışın içerisinde dir.

Kendi eliyle fesadı yaygınlaştırıyor, geleceğini tehlikeye atıyor demektir.

Diğer yandan telefon, televizyon ya da bilgisayar ekranının önünde vaktini heba ediyorsa, kendisine, ailesine ve Rabbine karşı da vebal altına girmektedir...

Maalesef aynı çatı altında ama birbirinden habersiz yaşayan ailelerin sayısı her geçen gün artıyor. İnsanoğluna zaman kazandırması gereken teknoloji, günümüzde zaman kaybetmenin ve vakit öldürmenin en aldatıcı tuzağı haline geldi denilse yeridir denilebiliyor...

Hâlbuki Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu hususta bizleri şöyle uyarmaktadır:

“İki nimet vardır ki insanların çoğu onları değerdendirme hususunda aldanmıştır: Sağlık ve boş vakit.” (Buhârî, Rikâk, 1.)

Değerli Müminler!

Hepimizin hayatında yerini alan internet ve sosyal medya, başıboş, ilkesiz ve sorumsuz bir alan olmamalıdır. Müslümana yakışan daima sorumluluk bilinciyle hareket etmek, Rabbinin koyduğu sınırlara uymaktır. Her durumda gerçeğin ve doğrunun yanında yer almaktır. Unutmayalım ki normal hayatta olduğu gibi internet ve sosyal medyada da insanların haklarını ve özel hayatlarını ihlal etmek haramdır. Mahremiyete saygı göstermeyen her adım; Kur'ân'ın, “Birbirinizin kusurlarını ve mahremini araştırmayın.” (Hucurât, 49/12.) emri ile bizi yüz yüze getirir..

Günlük hayatta yalan söylemek, insanları karalamak, iftira atmak nasıl günahsa, yayın dünyasında ve sosyal medyada da aynı şekilde günahdır.

Âlemlerin rabbi olan Allah, sanal âlemde de bizleri görmektedir.

Oradaki söz ve davranışlarımızdan da bizi hesaba çekecektir.

Ayet-i kerimede Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

“Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.” (İsrâ, 17/36.)

Aziz Müslümanlar!

Bugün bizler için teknolojiden tamamen uzak bir hayat sürmek elbette mümkün değildir. Zaten İslam'ın da böyle bir talebi yoktur. Ancak teknolojiyi helal-haram hassasiyeti taşıyarak, ahlaki ilkeleri koruyarak, insan hak ve özgürlüklerini ihlal etmeden kullanmak öncelikli sorumluluğumuzdur. Böylece vaktimizi daha verimli ve emeğimizi daha anlamlı hale getirebiliriz. Yeryüzünü iyilikten ve huzurdan yana imar edebiliriz. Yeter ki her nimet gibi teknolojiyi de Cenâb-ı Hakk'ın koyduğu ölçü ve sınırlara riayet ederek kullanalım.

Kıymetli Müminler!

"Dijital Ortamda Müslüman Kimliğini Muhafaza Etmek" gerçekten çok önemli ve hassas bir konudur...

"Allah'ın, göklerde ve yerde bulunan şeyleri hizmetinize verdiğini, nimetlerini gizli ve açık olarak önünüze bolca serdiğini görmez misiniz?" (Lokman: 31/21)

Kâinatta her şey insan içindir, insan da Rabbi içindir.

İnsanın yaratılış gayesi Rabbini tanımak ve O'na ibadet/kulluk etmektir. Bu gayeyi gerçekleştirmek için de kendisi için yaratılan bütün her şeyi, bir emanet ve imtihan vesilesi görmesi, bütün ilahi nimet, lütuf ve ikramların hepsini Yüce Allah'ın (c.c) emir ve ölçüleri doğrultusunda kullanması insanın en önemli görevlerinden birisidir.

Yüce Rabbimizin;

"O size istediğiniz her şeyi verdi. Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız başa çıkamazsınız." (İbrahim: 14/34) beyanından anlaşılacağı üzere insana pek çok nimet verilmiş ve her nimetin de bir külfeti olacağı, ثُمَّ لَنَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ "Nihayet o gün nimetlerden elbette sorguya çekileceksiniz." (Tekasür, 102/8) ayetiyle hatırlatılmıştır.

Kıymetli Kardeşlerim!

Tarih boyunca teknolojiye pek çok önemli gelişme yaşanmıştır. İnsan hayatını doğrudan etkileyen bu gelişmeler, toplumların değişmesine ve dönüşmesine yol açmıştır. Kişilerin hayatına sirayet eden bu dönüşüm dinleri ve dinlerin sunuluş biçimlerini de büyük oranda etkilemiştir. Dijitalleşmeyle birlikte dinlerin yayılma ve anlaşılma biçimleri, geleneksel dini araştırmaların seyrini de değiştirmiştir. İnternet, dinin/maneviyatın yayılmasında da aksinde de önemli bir rol oynamıştır. Bu yüzden internetin ve dijitalliğin din üzerinde ve inançta çok derin etkileri olmuştur.

Peki!

Dijitallik nedir?

Dijitallik, dijital teknolojiler aracılığıyla yaşamamızın sonucu olarak ortaya çıkan dünyaya has bir var olma tarzıdır. Geleneksel iletişim araçlarının yerini alan dijital iletişim, gündelik yaşamın her alanında kullanılır hale gelmiştir. Bireysel, toplumsal, sosyal, ekonomik, dini yaşantılarımızın ve toplumsal ilişki kurma biçimlerimizin merkezine oturan yeni bir dijital dünya karşımıza çıkmaktadır. (Kitabın Künyesi: Bunt, G. (2007). Dijital Çağda İslam: E-Cihad Online Fetvalar ve Siber İslami Çevreler. İstanbul: Babil Yayınları, 294 s.)

Kıymetli Müslümanlar!

Teknolojinin hayatımıza girmesiyle birlikte, iletişimin hem yaygınlaştığı hem de her türlü kuraldan sıyrılarak ayağa düştüğü bir süreci birlikte yaşıyoruz.

Dijital ekranlardan evlerimize ve kalplerimize akanlar karşısında ayağımızın kaymaması ve sürüklenip gitmemek için bazı kaideleri hatırlamaya hepimiz muhtacız.

"Dijital Ortam fıkıhı/Sanal âlem fıkıhı" da denilebilecek bazı başlıklar, internet ortamında da Müslümanca bir hayatı yaşayabilme konusunda bizlere her zaman yol gösterecektir.

Kıymetli Kardeşlerim!

En Eşsiz Sermayemiz, Ömür dnilen nimettir...

Rabbimiz bizleri, bu sermayeyi boşa harcayanlardan etmesin...

Teknoloji, vazgeçilmez gündelik uğraşlarımızdan birisi haline gelmişken, beraberinde ömür sermayesinin tüketilmesi önündeki engelleri de ortadan kaldırmıştır. Dijital ortamlarda vakit geçirirken (sosyal medya, youtube, netflix vb...) zamanın ne büyük bir nimet olduğunu, insanoğlunun geçip giden hayatına bakarak ibret alması ve zaman israfından vaz geçmesi gerektiğini, Allah (c.c.) zamana yemin ederek ve zamanın önemine dikkat çekmiştir. (Asr, 103/1)

Bir noktaya tekrar tekrar temas etmekte fayda olduğunu söylemekle beraber;

Karşılaştığı pek çok zorluğa rağmen risalet görevini hakkıyla yerine getiren Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Efedimiz, insanoğlunun kendisine verilen ömür sermayesinin kıymetini bilip, hoyratça harcamaması gerektiğini hatırlatarak şöyle buyurmuşlardır;

“İki nimet vardır ki, insanların çoğu bu nimetleri kullanmakta aldanmıştır:

Sihhat ve boş vakit.”

(Buhârî, Rikak 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 1; İbni Mâce, Zühd 15)

Kıymetli Kardeşlerim!

İnsanoğlu sahip olduğu imkanlar ve teknolojik aletler sayesinde önemli bir iş yaptığı zannıyla seyrettiği videolar zinciriyle, sosyal medyada yapılan faydasız boş ve anlamsız sohbetlerle, haber kanallarının hepsini dolaşma endişesiyle, ihtiyaç olmadığı halde alışveriş sitelerinde bin bir çeşit eşya ve malzemeyi görme merakıyla, daha fazla takipçiye sahip olma, çok beğenilme, fazla tıklanma beklentisiyle ve benzeri beyhude yere geçirdiği zamanı kendisi için kazanç zannedebilir. Halbuki, İnsanın en kıymetli sermayesi olan ömür, geçen her saniye ile beraber tükenen bir hazine gibidir. Bu değerli hazineyi iyi kullanma konusunda ölçülerimiz ve Allah'ın rızasına uygun hassasiyetimiz olmalıdır.

Hayatımızda, kaybettiğimiz pek çok şeyi telafi edebiliriz, yeniden mal-mülk ve servet sahibi olabiliriz, fakat boşa geçirilen zamanı ise asla geri getiremeyiz...

Şunu da asla ve asla unutmamalıyız ki;

Allah Alemlerin Rabbidir.. Sanal Alem de Buna Dahildir...

Allah hesap soracak olandır. Sanal Alem de Buna Dahildir...

Kıymetli Müslümanlar!

Gerçek hayattaki helal haram kavramı sanal ortam için de geçerlidir.

Gerçek hayatta gayrı meşru olan bir şey sanal ortam için de gayrimeşrudur.

Ortamın sanal olması haramı, gayrimeşru ilişkiyi, günahı, müstehcenliği, haram ticareti, aldatmayı, ihtikârı, hırsızlığı, sahteciliği, kumarı helal kılmaz.

Kişi sanal ortamda bulunduğu esnada da nefesine, heva ve heveslerine mağlup olmamalı, bu alandaki tuzaklara karşı da çok dikkat edilmelidir. Kendini olduğundan farklı göstermek, hakikatin hilafına hareket etmek, yalan ve kötü söz söylemek, küfür ve iftira insanların sakınması gereken şeylerin başında gelir. Öyleyse Müslüman Allah'a gönülden inanan ve O'nun peygamberleri ve kutsal kitapları

vasıtasıyla ulaştırdığı değerlere bağlı olan insandır. Yine o, yapıp ettiği her şeyin Allah'ın kontrolünde olduğuna, yaptığı her işin kayda geçirildiğine, hiçbir şey eksiltmeden bir gün karşısına çıkarılacağına ve bunlardan hesaba çekileceğine de inancı tamdır.

Nitekim Yüce Allah bu durumu şu ayetleriyle net bir şekilde ortaya koymuştur:

وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لِ هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً

“Kitap ortaya konur. Suçluları, kitabın içindekilerden korkuya kapılmış görürsün. ‘Eyvah bize! Bu nasıl bir kitaptır ki küçük, büyük hiçbir şey bırakmadan hepsini sayıp dökmüş!’ derler. Onlar bütün yaptıklarını karşılarında bulurlar. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez.” (Kehf, 18/49.),

هَذَا كِتَابُنَا يُنَاطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“İşte kitabımız, size karşı gerçeği söylüyor. Çünkü biz yapmakta olduklarınızı kaydediyorduk.” (Casiye,45/29.)

Bundan dolayıdır ki, Müslüman her yerde ve her ortamda Müslümandır. Gerçek dünyada da sanal dünyada da onun Müslüman kimlik bilinci ve sorumlulukları devam etmektedir.

"Dijital Platform /Sanal Dünya Bir İmtihandır..."

Bugün Müslümanlar olarak sanal dünya ile sınanmakta olduğumuz bir gerçektir. Bu sınavı başarılı bir şekilde geçmenin yolu, (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا) “Ey iman edenler! İman edin...” (Nisa, 4/136.) ayetiyle ifade edildiği gibi imanımızın, şahsiyetimizin ve Müslüman kimliğimizin farkında olmaktır.

Bu farkındalık bize helal ve haram sınırlarını hatırlatacaktır ki, bu iki bölge arasında mayınlı denilebilecek “şüpheli” bir alanın da bulunduğunu öğretecektir.

Müslüman ırfanı bu şüpheli bölgeden “Allah’a karşı sorumluluk bilinci” olan “takva” ile kendisini kurtarabilecektir.

Kıymetli Kardeşlerim!

Konumuzla alakalı bir kaç balığa dikkatlerinizi çekmek istiyorum...

"Müstehcenlik Büyük bir Tehlikedir..."

Çıplaklığın teşhir ve teşvik edildiği video klipler, film ve oyunlardaki cinsel içerikli sahneler vb. pek çok şey bu bağlamda örnek verilebilir. Bir şeyin aşırı yaygınlaşması ve normalleşmesi, onun meşru olduğu anlamına da gelmemektedir.

İsrâ sûresinin 32. âyetinde Cenab-ı Hak,

وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْجَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

“Zinaya yaklaşmayın! Çünkü o hayâsızlıktır, çok kötü bir yoldur.” buyuruyor. Buradaki "yaklaşmayın" emrinden hareketle İslam fıkıh alimleri insanı zinaya götürebilecek her türlü amelin yasak olduğunu ifade etmişlerdir. Müstehcen resim veya görüntülere bakmak da bu kategori içinde mütalaa edilmiştir. Bu sebeple bu tür resim video vb. görüntülere bakmak caiz değildir.

Özellikle cinsel tahrikin ve müstehcenliğin önemli bir ticari sektör olduğu ve gençlerin tabii cinsel eğilimlerinin acımasızca sömürüldüğü ve giderek anormal ve gayrimeşru tatmin yollarının yayılma özelliği gösterdiği internet dünyasında, dijital ve sanal ortamlarda, gençlerin şehvî duygularına hakim olmalarının zorluğu inkâr edilemez. Bu nedenle bireylerin ahlaksızlığına, cinsel dürtülerin açığa çıkmasına neden olacak video, resim, oyun gibi şeyleri yapmak, satmak, almak ve seyretmek caiz değildir.

Kur'an-ı Kerim'de hem erkeklerin hem de kadınların harama bakmamaları, edep yerlerini iyice örtülü tutup, iffet ve namuslarını korumaları emredilmektedir. (Nur, 24/30-31)

Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz de, "... gözlerin zinası şehvetle bakmaktır.." (Buhari, Kader, 9; Müslim, Nikâh, 44) buyurarak harama bakmanın, zinaya götüren fiillerden olduğu için caiz olmadığını belirtmiştir.

Dünya değişse de, konforumuz artsa da, aklımıza hayalimize gelmeyecek servetlere ve imkanlara kavuşsak da Kur'an'ın ahkâmını, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) ahlakını ve edebini kulak arkası yapamayız. Çünkü ölümün önüne geçilmiyor, kabir kapısı kapanmıyor. Gençlik gidiyor, ihtiyarlık geliyor. Hastalıklar azalmıyor, artıyor.

Öyleyse öyle yaşayalım ve öyle sözler söyleyelim ki, o sözlerimiz ve hallerimiz Allah'ın azabını ve gazabını üzerimize çekmesin. Hem bu dünyada hem de kabirden sonra başlayacak olan âlemde ve büyük mahkemede bizi utandırmamasın, iki cihanın sâdetini elimizden almasın ve bizi ateşlere düşür kılmasın...

"Dini Bilgi Edinirken Dikkat!"

Dini bilgi edinme ihtiyacı günümüzde geleneksel kaynakların yanı sıra özellikle internetin yaygınlaşmasıyla da yeni olarak ifade edilebilecek farklı kaynaklardan karşılanabilmektedir. Bu durum doğru ve güvenilir dini bilgi edinmenin önündeki en önemli engellerden biri olduğuna işaret desek yeridir ve yerindedir...

Nitekim internet ortamını belirleme gücüne sahip olan arama motorlarının işleyişi, popüleriteyi ve reklamı baz aldığından... hatalı, tutarsız ve güvenilir olmayan enformasyon/bilgi kaynaklarının üst sıralarda yer alması soruna da sıklıkla yol açabilmektedir...

İnternet üzerinden yayılan zehirli ideolojilerin ve radikal yaklaşımların ya da "dinî bilgi" olarak sunulan safsataların İslâm dininin temel referanslarıyla uyuşmadıkları halde muhatap bulabilmesi, toplumsal birliği tehdit ettiği gibi, toplumun din algısını da bozmaktadır.

Öyleyse her türlü bilginin paylaşıldığı interaktif/dijital ortamlarda sahipsiz, dini kaynaklar (Kur'an, Sünnet)'in güvenilirliği büyük önem arz etmektedir. Bilgi sahibi olmadan, üzerinde düşünmeden, yeterli tetkik ve araştırma yapmadan karşılaşılan bilginin doğru olduğu zannıyla onu kanıksamanın ve başkalarıyla paylaşmanın da zihinlerde ne büyük tahribata sebep olacağının hatırlanması gerekmektedir.

İnternet, dijital ortam, sanal alem araçlarının önümüze sunduğu bilgi yığınınında ne kadarının doğru olduğu ya da gerçeği yansıttığı tam bir muammadır.

Bu durumda bilgiye aç bir birey için diğer bir risk alanı, yanlış bilginin yayılmasına alet olmadır. Doğru haberin peşine düşme bilincinin kazanılmaması;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْحَبُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

“Ey iman edenler! Bilmeden birilerine zarar verip de sonra yaptığınıza pişman olmamanız için, yoldan çıkmışın biri size bir haber getirdiğinde doğruluğunu araştırın.” (Hucurat, 49/6) şeklindeki Kur’ânî emrin ihmal edilmesi ile bireysel ve toplumsal açıdan zarar gördüğümüzü ifade etmektedir.

Ayetin nüzul sebebi dikkate alındığında hukukta yer alan “telafisi mümkün olmayan bir zarar” ibaresi akla gelmektedir. Öyleyse pişmanlık duyulabilecek neticelerle karşılaşmamak için gelen haberin kaynağının iyi araştırılması elzemdir. Doğruluğu tahkik edilmeyen bilgiye/habere ne güvenmek ne de onu yaymak doğru değildir ve vebaldır...

"Sanal Âlem Ahlakı"

Düşüncelerini ve davranışlarını ahlâk penceresinden değerlendiren insan, ahlâkî bir varlıktır.

Hayata geldiği an, ahlâkî bir yapılanmanın içine doğar. Zaman ve mekân fark etmeksizin her toplumun ahlâkî bir dokusu vardır. Bu doku sosyo-kültürel şartlarla şekillenir. Kültürün en güçlü bileşenlerinden biri olması hasebiyle din, ahlâkın oluşumu ve gelişiminde söz sahibidir

Dijital platformlar/ sanal âlem yalanın en yaygın olduğu, akıl almaz sahtekârlıkların işlendiği bir alandır. Bu alana adım atan bilinçsiz kullanıcı, bazen söyleyerek, bazen inanarak, bazen de yayararak yalanın kurbanı olmaktadır. Araştırma bulguları, gençlerin sanal ortamda başkası gibi davranmayı seçtiklerini, kendilerine daha zeki, daha yakışıklı, daha az utangaç kimlikler oluşturduklarını ve kimlik denemelerinin altında yalanın yattığını göstermektedir. (Bkz. Çetin Balkaya, Ayşen-Aykut Ceyhan, “Ergenlerin İnternette Kimlik Denemeleri ve Problemleri İnternet Kullanım Davranışları”, Addicta 1 (2) (Güz 2014): 5-46.)

Ayrıca internet bağımlılığı sebebiyle başı derde giren birçok insanın, günü kurtarmak adına yalana başvurduğu da bilinmektedir.

وَايَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ

“Yalandan sakının! Çünkü yalan kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi yalan söyleyip yalanı arttırı arttırı Allah katında yalancı olarak yazılır.” (Müslim, Birr ve Sıla, 105.)

Olayın vahameti daha da net anlaşılmaktadır.

Tabii bu yalanların bir de dedikodu, gıybet ve iftira boyutu vardır.

Sanal dünya, dedikodu, laf ebeliği, hakaret, iftira, süizan gibi ahlâkî olmayan hallerle sıkça karşılaşılan mayın döşeli bir tarla gibidir. Dolayısıyla ekran kullanıcısı, hem bunların dinen asla tasvip edilmediğini öğrenmeye, hem de dünya ve âhirette ne gibi kayıplara neden olduklarını hissetmeye muhtaçtır.

Mahremiyet Algısı

Helal-haram sınırlarının teknoloji ile ilişkisi tartışılırken sıkça hatırlanmasını sağlayan bir diğer kavram ise mahremiyettir. Mahremiyet, sadece mahrem yerlerin örtülmesine indirgenemeyen, bedenın yanı sıra bilgi ve mekân mahremiyeti gibi farklı alanları da ilgilendiren çok boyutlu bir kavramdır. Mahremiyetin bilhassa dijital ortam olan internet ve sosyal medyada sıkça ihlal edildiğine şahit olmaktayız. Zira bu mecralarda insanların hem kendi özellerini başkalarına açmaları, hem de bir başkasının özeline müdahil olmaları son derece kolay gerçekleşmektedir.

Bu durumda gönüllü ya da gönülsüz olması fark etmeksizin mahremiyet bilincini örseleyen her adım, Kur'ân'ın, وَلَا تَجَسَّوْا “Birbirinizin kusurlarını ve mahremini araştırmayın.” (Hucurât, 49/12.) emri ile çelişmektedir.

Konunun edeb, ahlâk, erdem ve nezaket boyutları da cabasıdır.

Her şeyden önce internet ortamının mutlak güvenilir olmadığı, kullandığımız bütün güvenlik tedbirlerinin de alt edilebileceği unutulmamalıdır. Bütün verilerin kayıt altına alındığını aklımızdan çıkarmayalım. Sosyal medyanın insanlar için en önemli özelliği 'beğenilmek'tir. İslamî ölçülere aykırı şekilde resim ve video paylaşmak, eşlerin birbirinden habersiz olarak karşı cinsten kimselerle arkadaşlık kurması her şeyden önce aile sadakatini zedelemektedir. Bundan dolayıdır ki, en özel anlar resim veya video olarak paylaşılıyor. Yemek yerken, gezerken, otururken vs. Bu ve bunun gibi paylaşımlar yaparak İslam dininin şiddetle yasakladığı mahremiyet olgusu çiğnenerek, aile yapısına dinamit konmuş olunuyor. Bunun sonucu olarak da sosyal medyanın büyüğü dünyası üzerinde geliştirilen gayri ahlâkî ilişkiler bir çok yuvanın dağılmasına zemin hazırlıyor.

İnsanlar görünür olma, gündemde kalma, takip edilme, popüler olma ve gündemi kaçırmama gibi sosyal medyadan gelen hastalıklara yakalanınca kendilerine ilişkin her şeyi ölçüsüzce paylaşmakta ve başkalarına ait her şeyi merak etmektedir. Bunun için evlerindeki doğal hallerini, makyaj setlerini, mahrem görüntülerini çekinmeden sosyal medyada servis edenler zaman zaman haram sınırlarını zorlamış olmaktadır. Kocasıyla kendi arasında olması gereken aşk ve muhabbete dair konuşma ve ifadeleri sosyal medyadan ilan edenler hem muhabbetin değerini düşürmekte, hem samimiyete ve içtenliğe gölge düşürmekte ve hem de İslam'ın meşruiyet sınırlarını aşmış olmaktadır. Kur'ân'ın ziynet olarak ifade ettiği hususları kendilerine mahrem olmayanlara gösterenler, bu âyetin (Nûr, 24/31) hükmüne aykırı davranmış olmaktadır.

Günümüzde değer yargılarımızın aşındığı ve büyük ölçüde örselendiği açıktır. Kişinin kendi bedenine ait fotoğrafları sorumsuzca ve sınır tanımaksızın paylaşması ve sosyal medya ortamlarını en çok bunun için kullanması bunun göstergesidir. Bedeninin başkalarına açılması yasak olan yerlerini ya da en ilgi çeken halini kendi iradesiyle başkalarına açan kimse Allah'ın emir ve yasakları doğrultusunda koruması gereken beden emanetini yine kendi iradesiyle ifşa etmiş olmaktadır. Söz gelimi Instagram'da paylaşılan bir fotoğraf, bu fotoğrafa alınan beğeniler ve yorumlar kişinin mutluluk sebebi olurken, zarar verdiği mahremiyetinin ne yazık ki farkında bile olmamaktadır.

Dokunulmaz Değerlerin Önemi

İslâm âlimleri insanın temel hak ve dokunulmazlıkları dikkate alındığında dinin gayesinin “beş unsuru” korumak olduğunda ittifak etmişlerdir:

Can, mal, akıl, ırz ve inanç.

Bu beş unsur, yeryüzünün mükerrem varlığı olarak dünyaya gelen her insan için hürmete layık yani “dokunulmaz” olan değerlerdir. Herhangi bir şahıs, varlık, nesne, madde, fikir ya da oluşum insanın bu beş temel değerini kayba uğrattıyor ve zarara sokuyorsa, din orada devreye girerek insanı korur ve ona hem korunmasını hem de çevresindekileri korumasını emreder. Dolayısıyla, teknoloji, dijital/sanal ortam kişinin sağlığını tehdit ederek canına (rûhen ve bedenen hasta olmasına), maddi kayba uğramasına sebep olarak malına (elindeki maddi imkanları kaybederek iflas etmesine), düşünme ve idrak etme kabiliyetini sekteye uğratarak aklına (akli olan melekelerini kaybederek sağlıklı düşünmesine), gayr-i ahlâkî yönelimlerle ırzına (haya ve iffetini yitirmesine), aşırı ve sapkın ideolojilerle inancına (imanının yara alması veya dinden çıkmasına) sebep oluyorsa, dinî açıdan sorgulanmak zorundadır"

Nesillerimiz Bizlere Emanettir

Yüce Kitabımız Kur'an'ı Kerim;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاطٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ

“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. Onun başında, acımasız, güçlü, Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve kendilerine emredileni yerine getiren melekler vardır.”(Tahrim, 66/6)

Resûlullah Efedimiz (s.a.v.) ise bir hadisi şeriflerinde buyurulmuşlardır;

“Hepiniz çobansınız ve hepiniz elinizin altındakilerden sorumlusunuz. Yönetici bir çobandır. Erkek, aile halkının çobanıdır. Kadın, kocasının evi ve çocukları için çobandır. Hepiniz çobansınız ve hepiniz çobanlık yaptıklarınızdan sorumlusunuz.” (Buhari, Nikah, 91)

Kıymetli Kardeşlerim!

Dijital/Sanal ortam, toplumun farklı yaş gruplarında farklı şekillerde kullanılmakta olup günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Ailelerin sanal ortamın güvenliği konusunda kaygılarını en aza indirmek ve internetin etkin ve bilinçli kullanımını sağlamak için çocukların gelişim dönemlerini iyi bilmeleri, bunun yanında sanal ortamı iyi tanımaları gerekmektedir.

İnternetin sayısız yararının yanında, doğru ve etkin kullanılmadığında hassas ve savunmasız olan çocuklar için bir takım problemleri de beraberinde getirdiği bilinmektedir. Bunlar; fiziksel sağlığı olumsuz yönde etkilemesi, yaş ve içerik uygunsuzluğu, iletişim sorunları, siber zorbalık, çevrim içi istismar, güvenlik ve bilgi gizliliği ihlali olarak sayılmaktadır.

(Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Sosyal Pediatri Bilim Dalı, Seda Topçu, Derleme / Review Çocuk Ve Sanal Ortam.)

Kıymetli Müslümanlar!

Aile hayatımızdaki önemli konulardan birisi de elektronik aygıtların kullanımı ve sınırlarıdır. Telefon bilgisayar tablet gibi elektronik araçların yaygınlaşmasıyla birlikte facebook, twitter gibi sosyal medya ve internet uygulamalarından çocuklarımızı uzak tutmamız da imkansız hale gelmiştir. Sosyal medyanın çocuklarımız üzerindeki en büyük olumsuzlukları; başta fiziksel gelişimlerine engel olmak, sosyal medya adı altında sosyalleşmemelerine yol açmak ve en önemlisi olarak da zaman israfına sebebiyet vermektedir. İnsan, dünyaya oyun ve eğlence için gelmemiştir. Dünya iş ve kazanç yeridir. Dünyada yapılan her işin, her nefesin hesabı kıyamette sorulacaktır. Maalesef ki gençlerimiz koca bir günü, elinde ipad, iphone, dizüstü ya da masaüstü bilgisayarların başında, internet, facebook, twitter, whatsapp gibi uygulamalar sürekli açık bir şekilde geçirmektedir. Bu durum karşımıza odasından çıkmayan, asosyal, dininden bîhaber, ruhsal gelişimleri eksik bir gençliği çıkaracaktır.

Öyleyse çocuklarımızın sanal ortamlarda neler yaptıkları, kimlerle görüştükleri, ne tür içeriklere ilgi duydukları gibi konularda ebeveynler bilgi sahibi olmak zorundadırlar. Önemsemeyen, umursamayan ve bütün çocukların aynı durumda oldukları mazeretine sığınan kimseler, farkında olmadan dipsiz bir kuyuda, ıssız bir ormanda, karanlık bir sokakta çocukların büyüklere en çok ihtiyaç duyduğu zamanlarda onları yapayalnız bırakmaktadırlar. Şefkat ve merhamet yüklü duygularla ellerinden sımsıkı tutmamız gereken çocuklarımız, bilinçsiz tavırlarımızla adeta elimizden kayıp gitmekte, anlamlandırmakta zorlandığımız kişiliklere bürünmektedirler.

Ebeveynler çocuklarına karşı görevlerini yerine getirirken, Kur'an ve Sünnetten referans alarak, çocuk yetiştirmenin sadece acıktığında çocuğun karnını doyurmaktan, maddi ihtiyaçlarını karşılamaktan, sınırsız özgürlük alanı tanımaktan ibaret olmadığının farkına varmalıdırlar. Dijital ekranların karşısında saatlerce zaman geçiren günahsız yavruların, masum dimağların kirletilmesi tehlikesine karşı, hayatı birlikte yaşamak, onların duygu ve oyun dünyalarına ortak olmak, dünyevi uğraş ve telaşlardan sıyrılarak asıl uğraşımız olması gereken, sadaka-i cariyemiz olacak yavrularımıza vakit ayırmak müslüman anne ve babalar için en büyük kazanç olacaktır.

Kıymetli Kardeşlerim!

Sonuç olarak dersimizi özetleyerek toparlayacak olursak;

Teknolojik gelişmenin hâkim olduğu bir dünyada teknolojiden uzak bir toplum tasavvur etmek mümkün değildir. Fakat insan, teknolojinin kendisine sunduğu imkânlar hususunda da bir imtihana tabi tutulmaktadır.

Yeryüzünü mamur etmekle sorumlu insanoğlunun bu işlevi yerine getirirken sorumluluklarını da dikkate alması, dini ölçülerini muhafaza etmesi elzemdir.

Müslüman'ın hayatında helal dairede hareket etmek, iffetini korumak, çirkin söz ve eylemlerden/ haramlardan uzaklaşmak, kul haklarına, tesettüre, edebe riayet etmek, kısacası islam ahlakı üzere yani sünnete göre yaşamak önem arz etmektedir.

Bu ölçüler dijital/sanal ortamda da uymamız gereken ve taviz verilmemesi gereken ölçülerdir.

Müslüman için gerçek hayatta kadın erkek ilişkilerinin nasıl olması gerektiği belirtilmiş ise de bu durum sanal ortam için de değişmezdir.

En netice;

Temel ölçü helal, haram duyarlılığı ile hareket etmek, edep, iffet ve hayâdan taviz vermemektir.